

Vastuullisuusraportti 2023

Oulun yliopisto

4.6.2024

Sisällysluettelo

Esipuhe	2
Vuoden 2023 kohokohdat	4
Tutkimus	5
Koulutus	9
Kestävän kehityksen teemat tutkinto-ohjelmissa	9
Sivuaineopinnot ja ristiinopiskelu	10
Hiilijalanjälki ja kampus	12
Hankinnat	17
Sijoitukset	20
Vuorovaikutus ja tapahtumat	21
Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus	25

Esipuhe

Hyvä lukija,

Edessäsi on Oulun yliopiston ensimmäinen vastuullisuusraportti, joka seuraa edistystämme kohti kestävämpää ja vastuullisempaa yliopistoa vuonna 2023. Raportti kokoaa yhteen organisaatiomme toiminnan ja pyrkimykset kestäväan kehitykseen ja vastuulliseen toimintaan kolmessa perustehtävässämme tutkimuksessa, koulutuksessa ja yhteistyösuhteissa sekä oman organisaatiomme toiminnassa.

Uuden 2023 päivitetyn strategiamme otsikon mukaisesti yliopistomme myönteinen vaikuttavuus, eli kädenjälkemme, on globaali. Ekologinen, kulttuurinen, sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys ja vastuullisuus ovat lähtökohtana kaikelle toiminnallemme. Pyrimme ratkaisemaan globaaleja haasteita omilla vahvuusalueillamme, mm. ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja biodiversiteetin turvaamiseksi.

Oulun yliopisto on sitoutunut toimimaan vastuullisesti sekä edistämään tutkimuksella ja koulutuksella YK:n kestäväan kehityksen tavoitteita. Edellisessä tutkimuksen RAE (Research Assessment Exercise) -arvioinnissa tutkimusyksikkömme valitsivat YK:n kestäväan kehityksen tavoitteet, joiden edistämiseen tutkimus tähtää. Yliopistotasolla tutkimuksemme pyrkii vaikuttamaan eniten tavoitteisiin 3 (Terveyttä ja hyvinvointia), 4 (Hyvä koulutus), 9 (Kestäväa teollisuutta, innovaatioita ja infrastruktuureja) ja 13 (Ilmastotekoja).

Yliopisto-organisaationa roolimme on omaa organisaatiota suurempi ja vaikuttavuutemme laajaa. Tunnemme erityistä vastuuta kestävyden ja vastuullisuuden edistämiseksi. Kestävyysaasteita ei myöskään ratkaista yksin. Yliopistona olemme mukana Climate Leadership Coalition (CLC) -yritysverkostossa ja teemme tiivistä yliopistoyhteistyötä kansallisesti Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry:n fasilitoimana.

Ilmaston muuttumisen vaikutukset arktisella alueella ja Pohjois-Suomessa ovat nopeampia ja voimakkaampia kuin muualla maailmassa. Siksi on erityisen tärkeää, että pohjoisena tiedeyliopistona luomme uutta tietoa ja tarjoamme tutkimukseen perustuvaa koulutusta kestävämmän maailman rakentamiseksi.

Lämpimät kiitokset kaikille yliopistoyhteisömme jäsenille, jotka työskentelevät päivittäin kestävyden ja vastuullisuuden edistämiseksi. Jokaisen panos on merkityksellinen, jotta voimme rakentaa maailmasta paremman tuleville sukupolville.

Rehtori Jouko Niinimäki

Vuoden 2023 kohokohdat

Vuonna 2023...

Liityimme kansalliseen Kestävyysojintojen verkostoon, jonka kautta opiskelijamme voivat käydä kestävyteen ja vastuullisuuteen liittyviä kurseja monissa eri korkeakouluissa (yo + amk)

Kestävän kehityksen sivuainekokonaisuuden kautta oli tarjolla laaja valikoima kurseja kaikille yliopiston opiskelijoille

Pilotoimme kestäväen kehityksen henkilöstökoulutusta henkilöstölle

Ilmasto mielessä ja kielessä -MOOC

Uudet profilaatiohankkeet *Frontiers of Arctic and Global Resilience* ja *Hydrogen Future as A Climate Change Solution* aloittivat

Otimme käyttöön työsuhdepyöräedun, joka mahdollistaa kestävämmät työmatkat

Pyöräparkkien uusiminen

Koostimme raportin ”Kohti Oulun yliopiston luontojalanjäljen laskentaa”

Rekrytoimme monimuotoisuuden kehittämisen asiantuntijan

Joulukuussa hyväksyttiin uusi strategia ”Pohjoinen kädenjälkemme on globaali”

Tutkimus

Oulun yliopisto on strategiansa mukaisesti sitoutunut edistämään tutkimuksellaan YK:n kestävän kehityksen tavoitteita (Agenda 2030). Yliopiston vuonna 2021 julkaistun kestävyys- ja vastuullisuuden toimenpideohjelman mukaisesti tutkimustoimintaa suunnataan erityisesti suurten kestävyyshaasteiden ratkaisemiseen. Vuonna 2023 käynnistyivät Oulun yliopiston uudet profilaatiohankkeet Frontiers of Arctic and Global Resilience (FRONT) sekä Hydrogen Future as a Climate Change Solution (H2Future). FRONT vahvisti Oulun yliopiston resilienssitutkimusta lisäten tieteidenvälistä yhteistyötä ja kansainvälistä tutkimusyhteistyötä. H2Future hankkeessa rekrytoitiin uusia tenure track -professoreita ja tuettiin Oulun yliopiston tutkijoiden työtä useilla rahoitusmahdollisuuksilla. Vuoden lopussa yliopisto sai päätöksen Suomen Akatemian Digital Waters -lippulaivasta, jossa pyritään vesivarojen turvaamiseen digitaalisten kaksosten avulla.

Aiempina vuosina aloittaneista profilaatiohankkeista Biodiverse Anthropocenes on tuonut yhteen 121 tutkijaa eri tieteenaloilta tutkimaan planetaarista kestävyttä ja hyvinvointia uhkaavaa luontokatoa. Ohjelmaan rekrytoitiin lisää tutkijoita vuonna 2023, ja siinä on tehty yhteistyötä muun muassa maailman luontojärjestö WWF:n kanssa. InStreams-hankkeessa on keskitytty poikkitieteelliseen epäorgaanisten materiaalien ja sivuvirtojen sekä kestävien arvoketjujen tutkimukseen, joka linkittyy erityisesti YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin 9, 7, 12 ja 6. InStreams-hankkeessa on tehty yhteistyötä myös useiden suuryritysten, kuten Nesteen, Outokummun ja Metsä Groupin kanssa.

Oulun yliopiston on pärjännyt erinomaisesti EU:n Horisontti Eurooppa -tutkimus- ja innovaatio-ohjelmassa. Horisontti Eurooppa on tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelma, joka keskittyy vihreään siirtymään, digitalisaatioon ja Euroopan kestävyys- ja vastuullisuuden vahvistamiseen. Yhteensä olemme saaneet vuonna 2021 alkaneella ohjelmakaudella rahoitusta yli 58 miljoonaa euroa. Yhteensä 102 hanketta on saanut rahoituksen (tilanne maaliskuu 2024). Vuonna 2023 olimme Suomen parhaiten menestynyt korkeakoulu pilari II (globaalit haasteet ja Euroopan teollisuuden kilpailukyky) -rahoituksen saannissa. Oulun yliopiston rahoitetuista hankkeista pääosa keskittyy terveyteen, resilienssiin, kaksoissiirtymään ja kasvihuonekaasujen päästöjen eliminointiin.

Case Study: Kvantum-instituutti - Ekosysteemipalvelujen kysynnän ja tarjonnan maantieteellisen epäsuhtan selvittäminen avoimen ja massadatan avulla

Ekosysteemipalvelujen saatavuus vaikuttaa ihmisten hyvinvointiin. Paikkatietoanalyysien avulla voidaan havainnollistaa ja kvantifioida maantieteellistä epäsuhtaa ekosysteemien tuottamien palvelujen ja niiden alueiden välillä, joissa ihmiset näitä ekosysteemien palveluja hyödyntävät. Yliopistotutkija Janne Alahuhdan ja Luonnonmaantieteen tutkimusryhmän projektissa arvioidaan ekosysteemipalvelujen saatavuutta eri alueellisilla ja ajallisilla tasoilla käyttäen moderneja saavutettavuusanalyseja. Ekosysteemipalveluiden kysynnän ja tarjonnan välisen epäsuhtan tutkiminen on tärkeää ekologisen tasapainon ja ihmisten hyvinvoinnin ylläpitämiseksi. Analysoimalla laajoja aineistoja on mahdollista ymmärtää, kuinka hyvin ihmiset pystyvät hyödyntämään ekosysteemipalveluja sekä miten eri lajien liikkuminen tarjonta- ja kysyntäalueiden välillä vaikuttaa ekosysteemin toimintaan ja siten ekosysteemipalveluiden tuotantoon. Tutkimus keskittyy keskeisiin luonnonvaroihin, kuten puutavaraan, sekä analysoi kulttuuristen ekosysteemipalveluiden reaaliaikaista käyttöä.

Hankkeen tulokset lisäävät tietoa ekosysteemipalveluiden kestävästä käytöstä ja tarvittavista politiikkatoimista. Tähän mennessä hankkeessa on kartoitettu metsien ekosysteemipalveluiden tarjonnan ja kysynnän ajallisia vaihteluita eri puolilla Eurooppaa vuosien 2008 ja 2018 välillä. Lisäksi yksi tutkimuksen havainto on, että pitkäaikaiset muutokset kasviyhteisöissä näkyvät pölyttäjäreippuvaisten ja mettä tuottavien kasvien runsaudessa.

SDG 3 Terveystt ja hyvinvointia
SDG 15 Maanpäällinen elämä

Case Study: Kvantum-instituutti - Vuorovaikutusprosessit arktisessa poro-karibu-systeemissä nopean ilmastonmuutoksen aikana

Pohjoinen muuttuu nopeasti verrattuna siihen, millainen se oli vain muutama vuosikymmen sitten. Sää ja ilmasto vaihtelevat arvaamattomasti ja yhä äärevämmin kesällä ja talvella. Fennoskandiassa sataa yhä enemmän vettä lumisenakin aikana. ”Uusi pohjoinen” aiheuttaa vaikeuksia paikallisille elinkeinoille ja poronhoitajille, jotka haluavat säilyttää ja siirtää tuleville sukupolville arvostamansa kulttuurin ja elämäntavan. Professori Jeff Welker ja Wildlife Genomics -tutkimusryhmä ovat laatineet tutkimuskokonaisuuden, jonka tavoitteena on ymmärtää pohjoisten peuralajien elinkierron ja hyödyntämisyjärjestelmien toimintaa muuttuvassa ilmastossa. Hankkeessa on mukana asiantuntijoita ja sidosryhmiä, mukaan lukien paikalliset, jotka käsittelevät saamelais- ja poronhoitajayhteisöjen kohtaamia ympäristöllisiä ja sosiaalisia haasteita.

Tutkimus keskittyy luomaan ratkaisuja ja tietoa, joilla voidaan lieventää ilmastonmuutoksen vaikutuksia porojen, peurojen ja karibujen elinkiertoon sekä edistää poronhoidon sieto- ja sopeutumiskykyä. Hanke korostaa porojen merkitystä saamelaiskulttuurille ja sopeutumisstrategioiden tarvetta elämäntavan säilyttämisessä. Tutkimus ulottuu myös ymmärtämään Huippuvuorten peuran ravintokasvien käyttöä, joka osoittaa sopeutumista lämpenevän ilmaston vuoksi muuttuviin ravinto-olosuhteisiin.

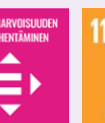

SDG 3 Terveyttä ja hyvinvointia
SDG 8 Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua
SDG 10 Eriarvoisuuden vähentäminen
SDG 11 Kestävät kaupungit ja yhteisöt
SDG 13 Ilmastotoimia
SDG 15 Maanpäällinen elämä

CASE ICEBERG:

ICEBERG-projekti tutkii saastumisen vaikutuksia Arktisen alueen ekosysteemeissä ja yhteisöissä. Se keskittyy erityisesti ilmastonmuutoksen aiheuttamiin stressitekijöihin. Projekti arvioi saasteiden vaikutuksia meriekosysteemiin, ruokaketjuun sekä ihmisten terveyteen. Projekti kehittää automaattisia työkaluja meriroskan havainnoimiseen dronien, tekoälyn ja kansalaistieteen avulla. ICEBERG-projekti pyrkii monipuolistamaan vaikutusten, riskien ja haavoittuvuuksien arviointia yhteistyössä Arktisen alueen alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen kanssa. Projektissa suunnitellaan yhdessä paikallisten asukkaiden kanssa saastumisen hallintastrategioita skenaariomallinnusta apuna käyttäen. Oulun yliopiston koordinoimaan konsortioon kuuluu yhteensä 16 kumppania eri puolilta Eurooppaa. Hankkeen rahoitus on lähes 6 miljoonaa euroa.

Lisätietoa hankkeesta: <https://arcticeberg.eu/project/>

SDG 2 Ei nälkää
SDG 3 Terveysttä ja hyvinvointia
SDG 6 Puhdas vesi ja sanitaatio
SDG 10 Eriarvoisuuden vähentäminen
SDG 11 Kestävät kaupungit ja yhteisöt

SDG 13 Ilmastotekoja
SDG 14 Vedenalainen elämä
SDG 15 Maanpäällinen elämä
SDG 17 Yhteistyö ja kumppanuus

Koulutus

Oulun yliopisto kouluttaa tulevaisuuden suunnannäyttäjiä kestävämmän, älykkäämmän ja inhimillisemmän maailman rakentamiseksi. Kestävä kehitys on sisällytetty kaikkien koulutusalojen tutkinto-ohjelmiin, minkä lisäksi kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus syventää osaamistaan monitieteisesti valinnaisilla opintojaksoilla ja sivuaineopinnoilla.

Kestävän kehityksen teemat tutkinto-ohjelmissa

Kestävän kehityksen teemat sisältyvät eri tavoilla kaikkiin Oulun yliopiston tutkinto-ohjelmiin. Tietyissä tutkinto-ohjelmissa kestävä kehitys on erittäin keskeinen osa opintojen sisältöä.

Luonnontieteellisissä opinnoissa, esimerkiksi biologian, kemian ja maantieteen tutkinto-ohjelmissa kestävä kehityksen teemat, kuten luonnon monimuotoisuus, ihmisen rooli muuttuvassa maailmassa ja luonnonvarojen kestävä kuluttaminen ovat keskeinen osa opetussuunnitelmaa.

Tekniikan ja ICT-alojen koulutuksissa kiinnitetään kokonaisvaltaisesti huomioita esimerkiksi vihreään siirtymään, kestäviin teknologisiin ratkaisuihin ja kestäväan resurssien käyttöön sekä moninaisiin digitalisaation kysymyksiin.

Myös kauppatieteen, humanististen ja kasvatustieteiden koulutukset Oulun yliopistossa tarjoavat laajan valikoiman etenkin sosiaaliseen ja taloudelliseen kestävyteen liittyviä opintoja muun muassa sukupuolentutkimuksen, koulutuksen eettisten kysymysten sekä kestäväan yritystoiminnan teemoista.

Lääketieteen sekä terveyden- ja hyvinvointialojen tutkintojen koulutuksissa käsitellään monipuolisesti ihmisen terveyttä sekä terveydenhuollon kehittämistä myös kestävyden ja vastuullisuuden näkökulmat huomioiden.

Case:

Uudessa ekologista, taloudellista ja sosiaalista kestävyttä painottavassa I4WORLD -tohtorikoulutusohjelmassa aloitti vuonna 2023 yhteensä 25 väitöskirjatutkijaa. Väitöskirjatutkijat edustavat yhdeksää eri kansallisuutta ja eri sukupuolia. Koulutusohjelmassa sovelletaan uudenlaisia kuvantamis- ja karakterisointimenetelmiä YK:n kestäväan kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi terveyteen, kestäväan tuotantoon, energiaan ja ekosysteemeihin liittyen.

SDG 3 Terveyttä ja hyvinvointia
SDG 7 Edullista ja puhdasta energiaa
SDG 12 Vastuullista kuluttamista

Sivuaineopinnot ja ristiinopiskelu

Kestävän kehityksen sivuaine (25 op) on kaikille Oulun yliopiston tutkinto-opiskelijoille avoin poikkeusteellinen opintokokonaisuus, joka toteutetaan kaikkien 8 tiedekunnan yhteistyössä. Sivuaineen opintojaksotarjottimelle kuului lukuvuonna 2023–2024 kaikkiaan 83 opintojaksoa, joista 46 oli Oulun yliopiston omia ja 37 ristiinopiskeluverkostojen kautta opiskeltavia. Opintojaksot jaotellaan keskeisimmän aiheen pohjalta sivuaineen opintojaksotarjottimella ympäristöllis-ekologiseen, taloudellis-tekniseen ja sosiaalis-kulttuuriseen kestävyys- ja ympäristöteemien, taloudellis-tekniseen ja sosiaalis-kulttuuriseen kestävyys- ja ympäristöteemien, taloudellis-tekniseen ja sosiaalis-kulttuuriseen kestävyys- ja ympäristöteemien. Sivuaineeseen kuuluu yksi pakollinen johdantokurssi (5 op), jonka lisäksi opiskelijan tulee opiskella vähintään 5 opintopistettä jokaisesta kestävyys- ja ympäristöteemistä.

Oulun yliopisto kuuluu myös useisiin ristiinopiskeluverkostoihin, joiden opintotarjonta painottaa moninaisia kestävyys-, vastuullisuus- ja ympäristöteemoja. Verkostojen kautta opiskelijat voivat opiskella opintojaksoja muista korkeakouluista ja syventää osaamistaan kestävyys- ja vastuullisuudesta myös sellaisissa aiheissa, joita Oulun yliopiston opintotarjonnasta ei suoraan löydy.

Keväällä 2023 Oulun yliopisto liittyi uutena jäsenenä kansalliseen Kestävyysopintojen verkostoon. Yliopisto tarjosi verkostoon lukuvuodeksi 2023–2023 yhteensä 9 opintojaksoa. Opinto-oikeutta Oulun yliopistoon haki lukuvuoden aikana tämän verkoston kautta yhteensä 22 opiskelijaa muista verkoston kumppanikorkeakouluista. Lisäksi vuonna 2023 jatkettiin aiempaa yhteistyötä Biodiversiteettikoulutusverkoston, Climate University -verkoston ja UniPID-verkoston kanssa.

Case:

Kevätlukukaudella 2023 Oulun yliopiston opintotarjontaan tuli itsenäisesti suoritettava MOOC-opintojakso Ilmasto mielessä ja kielessä (2 op), joka on kehitetty yhteistyössä Oulun yliopiston ja Oulun kaupungin kanssa. Opintojakso on tarjolla yliopiston omille opiskelijoille, sekä avoimen yliopiston kautta ilmaiseksi kaikille aiheesta kiinnostuneille. Vuoden 2023 aikana tämän opintojakson suoritti yhteensä 86 opiskelijaa, mikä oli MOOC-muotoisen opintotarjonnan piirissä huomattavat 55,8 % opintojakson aloittaneista. Ilmastomuutosta lähestytään opintojaksolla harvinaisemmasta näkökulmasta, sen herättämien tunteiden ja niiden tunnistamisen kautta. Ilmastotunteiden tunnistamisen lisäksi opiskelija pääsee harjoittelemaan rakentavaa ilmastokommunikaatiota dialogipeleissä, joissa keskustellaan opintojaksolle luotujen ilmastoavatarien kanssa. Opintojaksolta saa myös välineitä ilmastotoivon ylläpitämiseen ja omien ilmastotunteiden käsittelyyn. Loppuvuodesta 2023 aloitettiin myös opintojakson englanninkielisen toteutuksen suunnittelu suuremman opiskelijajoukon tavoittamiseksi.

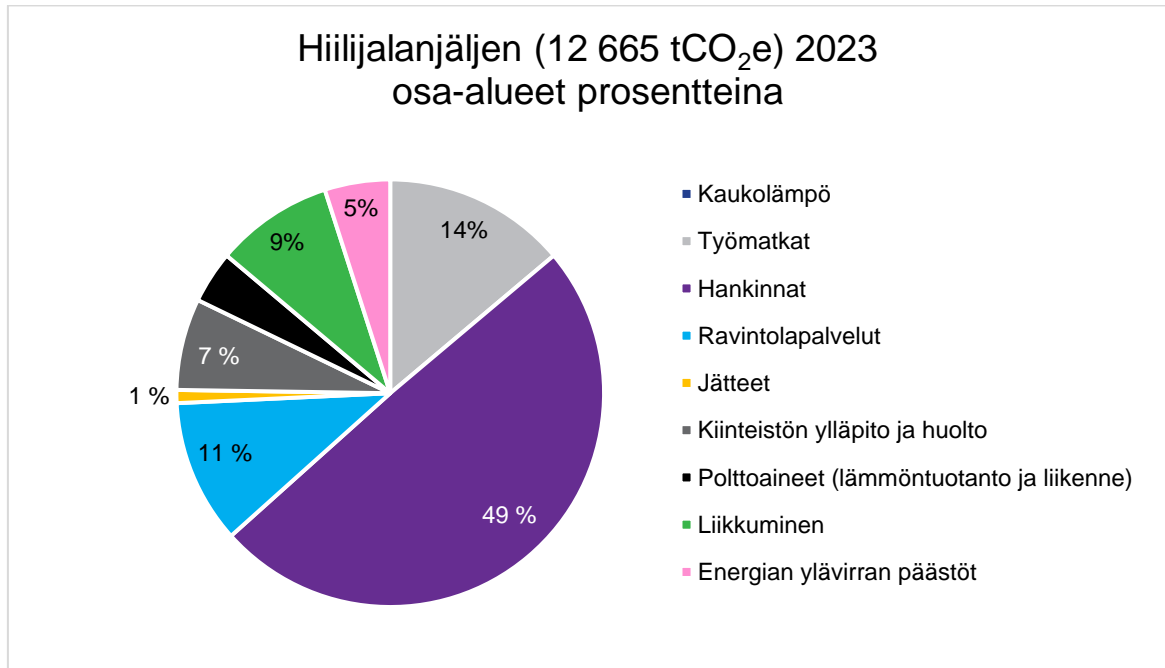

SDG 3 Terveyttä ja hyvinvointia
SDG 4 Hyvä koulutus
SDG 13 Ilmastotokeja

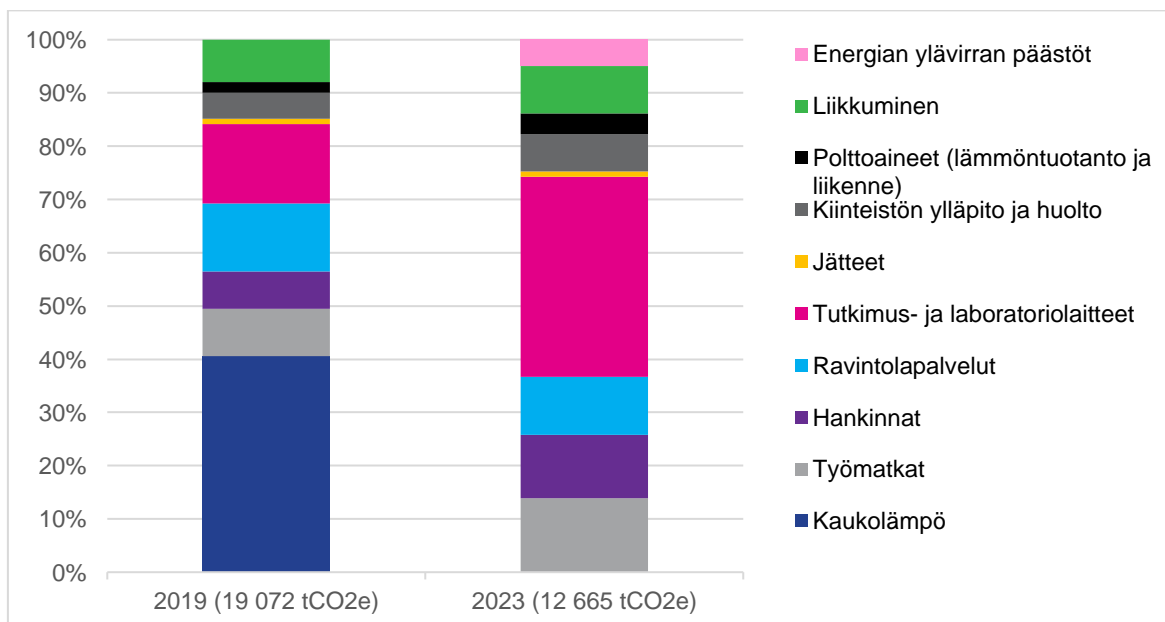

Hiilijalanjälki ja kampus

Vuonna 2023 Oulun yliopiston hiilijalanjälki oli 12 665 tCO₂e. Laskua vertailuvuoteen 2019 oli 33,6 %, jolloin hiilijalanjälki oli 19 072 tCO₂e. Oulun yliopiston tavoitteena on vähentää päästöjä 50 % vertailuvuoden 2019 tasosta vuoteen 2025 mennessä. Vuoden 2023 hiilijalanjäljen eri osa-alueet on esitetty kuvassa 1. Hiilijalanjäljen vertailu vuosien 2019 ja 2023 välillä on esitetty kuvassa 2.

Kuvio 1: Vuoden 2023 hiilijalanjäljen osa-alueet.

Kuvio 2: Hiilijalanjälkivertailu vuosien 2019 ja 2023 välillä.

Scope 1 -päästöt vuonna 2023 olivat 577 tCO₂e. Kasvua vuoteen 2019 oli 9,7 %. Kaikissa Scope 1:een sisältyvissä osa-alueissa oli kasvua, eivätkä minkään yksittäisen osa-alueen päästöt kasvaneet merkittävästi.

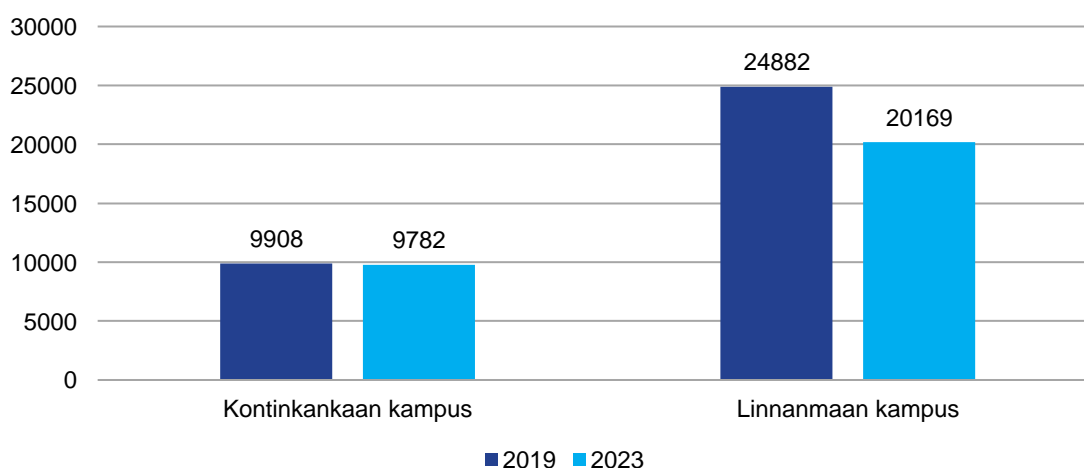
Scope 2 -päästöt pienenevät vuonna 2023 lähestulkoon 100 % vuoden 2019 vertailutasoon nähden. Scope 2 -päästöt olivat vuonna 2023 28,17 tCO₂e. Päästöjen merkittävä väheneminen selittyy sillä, että Oulun pääkampusten lämmitysmuoto oli vuonna 2023 hiilineutraali kaukolämpö, jolla on alkuperätakuut. Näin ollen sen päästökerroin on 0. Yliopiston hankkima sähkö on kaukolämmön ohella päästövapaata ja tuotettu uusiutuvilla energialähteillä. Kiinteistönomistaja Suomen yliopistokiinteistöt (SYK Oy) on aikaisempina vuosina kompensoinut omistamiensa kiinteistöjen päästöt.

Kaukolämmön kulutus väheni Linnanmaan kampuksella 18,9 % vuodesta 2019 vuoteen 2023 verrattuna. Suotuisa muutos selittyy todennäköisesti energiansäästöön tähtäävien toimenpiteiden onnistumisella. Kontinkankaan kampuksen lämmönkulutuksessa ei havaittu yhtä merkittävää kulutuksen alenemaa. Oulun kampusten sähkön- ja lämmönkulutuksen vertailu vuosien 2019 ja 2023 välillä on esitetty kuvissa 3 ja 4.

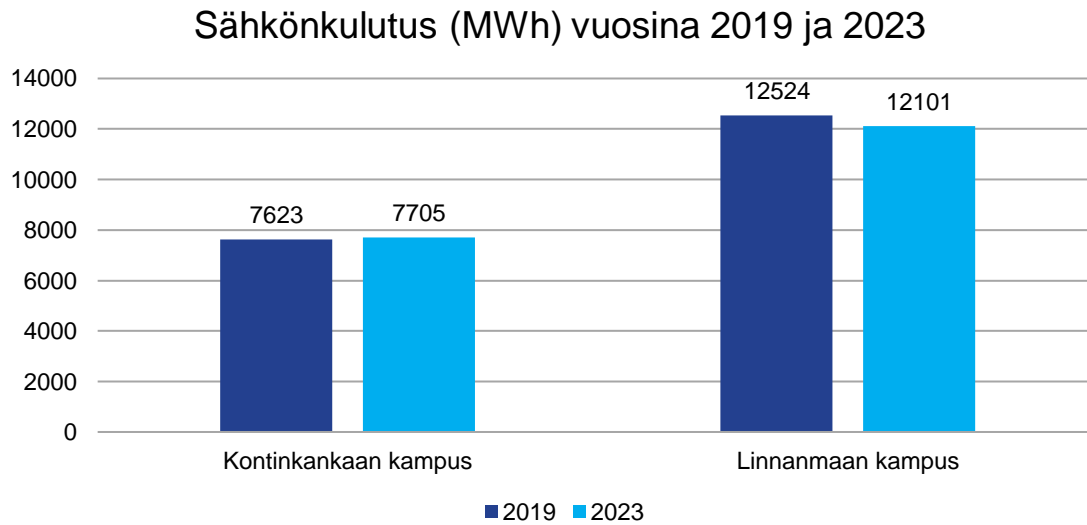
Työmatkojen (Scope 3) päästöt olivat vuonna 2023 1772 tCO₂e. Kasvua vuoteen 2019 verrattuna oli 8,3 %.

Osana hiilijalanjälkityöryhmän työtä vuonna 2023 kartoitettiin mahdollisuuksia luontojalanjäljen laskemiseen, koska Oulun yliopistolla ei vielä ollut luontojalanjälkeen liittyviä selkeitä tavoitteita. Maantieteen tutkimusyksikön tutkimusryhmä koosti päätöksenteon tueksi raportin, jossa määriteltiin vaihtoehdot eri menetelmille, rajauksille sekä tulosten hyödyntämiselle. Raportti sisälsi myös suosituksia ja esimerkkejä luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen yliopiston toiminnassa ja hankinnoissa. Raportissa suositellaan, että Oulun yliopiston toiminnan luontovaikutukset tullaan selvittämään ja että yliopisto pyrkisi Nature Positive Universities -verkoston jäseneksi.

Lämmönkulutus (MWh) vuosina 2019 ja 2023

Kuvio 3: Oulun kampusten kaukolämmön kulutus vuosina 2019 ja 2023.

Kuvio 4: Oulun kampusten sähkönkulutus vuosina 2019 ja 2023.

Työmatkat 2023: 17 190 550 km lentäen. 428,96 kertaa maapallon ympäri! Päästöt 1286 tCO_{2e}.

Case:

Hiilijalanjäljen laskennassa käytettävä malli on kehitetty Oulun yliopistossa tutkimustyönä. Kehittämistyön tueksi nimitettiin hiilijalanjälkityöryhmä, johon osallistui asiantuntijoita tiedekunnista ja palveluyksiköistä. Työryhmän toimikausi oli 1.11.2020-31.12.2023. GHG-protokollan mukaisen laskentamallin lisäksi toimikaudella valmistui 5 diplomityötä, 1 tieteellinen julkaisu sekä useita tutkimusraportteja hiilijalanjäljen eri osaluista. Hiilijalanjälkityöryhmän toimikauden aikaansaannokset toimivat erinomaisena esimerkkinä siitä, kuinka tutkimustyöllä voidaan kehittää yliopiston omaa toimintaa ja tuottaa työkaluja päivittäisen tekemisen tueksi.

<https://www oulu.fi/en/projects/carbon-footprint-university-oulu>

Case:

Vuoden 2023 lopulla Kontinkankaan kampuksella siirryttiin tuottamaan toiminnassa tarvittava höyry sähköllä öljyn sijasta. Muutoksen ansiosta säästyy vuosittain noin 111 970 l öljyä, joka vastaa 48 öljylämmitteisen omakotitalon tarvetta. Vuosittainen päästövähennys on noin 300 tCO₂e.

Case:

Oulun yliopistolla otettiin käyttöön työsuhdepolkupyöräetu. Vaikutuksia henkilöstön työmatkaliikkumiseen ja siitä aiheutuvaan hiilijalanjälkeen seurataan tulevana vuosina. Vuoden 2023 aikana tehtiin kiinteistönomistajan toimesta myös parannuksia kampusten pyöräpysäköintiin.

Info: Scope 1 -päästöt sisältävät autojen käytön (palveluyksiköiden ja tiedekuntien autot), höyryntuotannon päästöt (öljy), öljylämmitteisten kiinteistöjen päästöt (Oulangan tutkimusasema ja Sodankylän erillisyksikkö) sekä kylmäainevuodoista aiheutuvat päästöt. Scope 2 -päästöjä ovat kiinteistöjen käytöstä aiheutuvat päästöt (sähkö, lämpö, vesi). Suomen yliopistokiinteistöt (SYK Oy) kompensoi omistamiensa kiinteistöjen päästöt.

Info: Yleisin menetelmä yritystasoiseen päästölaskentaan on Greenhouse Gas -protokolla (GHG). Hiilijalanjälki voidaan laskea rajoittuen joko pelkästään yrityksen omaan toimintaan, käsittäen oman toiminnan suorat päästöt (Scope 1) sekä ostoenergian tuotannosta aiheutuvat päästöt (Scope 2), tai kattaen myös arvoketjusta aiheutuvat epäsuorat päästöt (Scope 3).

Hankinnat

Vuonna 2023 pyrimme priorisoimaan vastuusasioiden huomioimisen niissä hankinnoissa ja hankintakategorioiden, joissa vaikuttavuus on suurta. Hankintayksikkö on tutustunut mm. EU:n Green Public Procurement -kriteereihin (GPP) ja pyrkii käyttämään niitä sopivien hankintojen kohdalla. Vastuullisuusnäkökulma tulee huomioida mahdollisimman aikaisin jo hankinnan suunnitteluvaiheessa, joten pyydämme hankinnan esittelymuistiossa substanssiasiantuntijoilta ympäristövastuun, sosiaalisen vastuun ja taloudellisen vastuun huomioon ottamista yli 30 000 € (alv. 0 %) hankinnoissa. Yliopisto on mukana myös Hanselin yhteishankinnoissa, joissa kestävyyden eri ulottuvuudet ovat tärkeä osa hankintoja.

Hankinnat tehdään aina tarveharkinnan mukaisesti ja turhia hankintoja pyritään välttämään. Kalusteita kierrätetään, ja kilpailutuksissa pakkausmateriaalien poisvieminen on pakollista. Pyrimme suosimaan energiatehokkaita ja vähän jätteitä tuottavia tuotteita, joiden ympäristökuormittavuutta pyritään mahdollisuuksien mukaan arvioimaan tuotteen elinkaariarvioinnin kautta. IT-laitteet hankitaan leasingin sijaan pitempiaikaisella palvelulaitekonseptilla, mikä pidentää niiden elinkaarta ja mahdollistaa laitteiden kierrätyksen käyttäjillä. Yhteiskäyttömahdollisuudesta kysytään hankintaa suunniteltaessa, ja esim. konepajassa yliopiston ja ammattikorkeakoulun laitteet ovat samassa tilassa opiskelijoiden hyödynnettävänä. Ravintolapalveluiden kilpailutuksessa on esimerkiksi esitetty otettavaksi käyttöön liikennevalomalli helpottamaan ympäristöystävällisen lounasvaihtoehdon valinnassa.

Suuremmissa hankinnoissa olemme pyytäneet tarjoajia ilmoittamaan toimintaansa soveltamat organisaation vastuullisuusperiaatteet. Vastuullisuuteen liittyviä vaatimuksia voi lisätä tarjouspyyntöasiakirjoihin esimerkiksi tarjoajan soveltuvuusvaatimukseen, hankinnan kohteen vähimmäisvaatimukseen tai sopimusehtoihin.

Konkreettisina toimenpiteinä vuonna 2023 lisäsimme esittelymuistioon osion vastuullisuuteen liittyvistä haasteista ja ratkaisuista. Koostimme yliopiston intranettiin lyhyen tietopakettin hankintojen vastuullisuudesta, ja sivulle pääsee esittelymuistion linkin kautta. Aloimme pyytää isoissa hankinnoissa vapaaehtoista vastuullisuusperiaatteiden selvitystä tarjousten yhteydessä. Hankintojen vastuullisuuden kehittämiseen nimettiin henkilö hankintatiimissä.

Hankintojen vastuullisuuden kehittämisen haasteita ovat hankintaprosessien tiukat aikataulut, tiedon saaminen toimitusketjuista, niukka tarjonta spesifeissä hankinnoissa ja hankintojen hiilijalanjäljen seuranta. Haasteista huolimatta pyrimme jo hankinnan alkuvaiheessa keskittymään asioihin, joissa pystymme vaikuttamaan vastuullisuuteen.

CASE-ESIMERKIT VASTUULLISISTA HANKINNOISTA

Ravintolapalveluiden kilpailutukseen asetettiin useita vastuullisuuteen liittyviä vaatimuksia ja suosituksia. Palveluntarjoajilta edellytettiin, että kasvisruokaa on saatavilla päivittäin, lähiruokaa ja kotimaisia kaloja suositaan, hävikkiruokaa myydään, tarjoilujen kasvisvaihtoehtoja kehitetään, linjastoille järjestetään hävikkiväät, ruokalistan annoskohtainen hiilijalanjälki esitetään liikennevalomallilla, ja hiilijalanjälki- ja hävikkiraportit julkaistaan. Lisäksi kilpailutukseen osallistuvilta palveluntarjoajilta on pyydetty 90 % omavalmistusasastetta, 100 % kotimaisuusastetta ja selvitystä vastuullisuuden huomioimisesta.

SDG 12 Vastuullista kuluttamista
SDG 13 Ilmastotekoja

Tietokoneiden hankinta muutettiin palvelulaitekonseptiksi, mikä pidentää kannettavien tietokoneiden elinkaarta kolmesta neljään vuoteen. Työasemien elinkaari on viisi vuotta. Palvelulaite voi tapauskohtaisesti olla käytetty, mutta toki uudelleen asennettu ja puhdistettu.

SDG 12 Vastuullista kuluttamista

Aiemmin kilpailutetuissa ja edelleen voimassa olevissa siivouspalveluissa ja kalustekilpailutuksessa vastuullisuus on huomioitu esim. palkkauksen vähimmäistasossa, työntekijöiden palkitsemisessa, huonekalujen käyttöiässä (kestävyys, korjattavuus, varaosien saatavuus, helppohoitoisuus), materiaalien toimitusketjutiedoissa ja sitoutumisessa YK:n periaatteeseen "Guiding Principles of Business and Human Rights". Lisäksi kalusteiden tuotteille on asetettu lukuisia ympäristövaatimuksia.

SDG 1 Ei köyhyyttä
SDG 8 Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua

Sijoitukset

Oulun yliopiston sijoitustoiminnan tulee olla arvopohjamme mukaista. Sijoitustoiminnan yhteistyökumppaneidemme tulee huomioida vastuullisuusnäkökulmat ja varainhoitajilta edellytetään YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteiden allekirjoittamista.

Vastuullisuus otetaan huomioon keskeisenä tekijänä aina uusia sijoituspäätöksiä tehtäessä.

Oulun yliopisto on sitoutunut vastuulliseen sijoittamiseen, ja vastuullisuuskysymykset ovat merkittävä osa kokonaisuutta sijoitusten onnistumisia arvioitaessa.

Vastuullisuusraportointi yliopiston hallitukselle toteutuu välintilinpäätöksien ja tilinpäätöksien yhteydessä ESG-raportoinnin myötä. Varainhoitajat raportoivat Oulun yliopistolle vastuullisesta sijoittamisesta osana kuukausittaista salkkuraportointia.

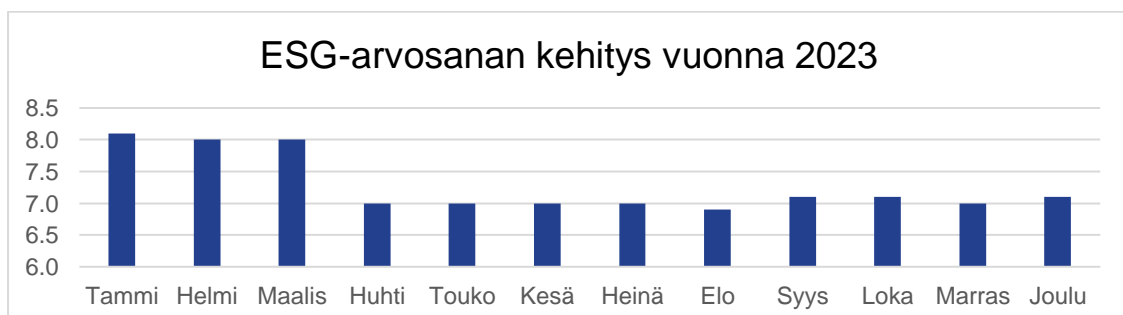
Vastuullista sijoittamista koskevat toimintatavat kirjataan omaisuudenhoitosopimuksiin.

Oulun yliopiston täyden valtakirjan varainhoitopalvelut kilpailutettiin vuonna 2022, ja varainhoidossa siirryttiin kolmen varainhoitajan mallista kahteen. Yhtenä merkittävänä mittarina kilpailutuksessa olivat vastuullisuusnäkökulmat. Kahden varainhoitajan mallissa rahastojen määrä väheni myös merkittävästi.

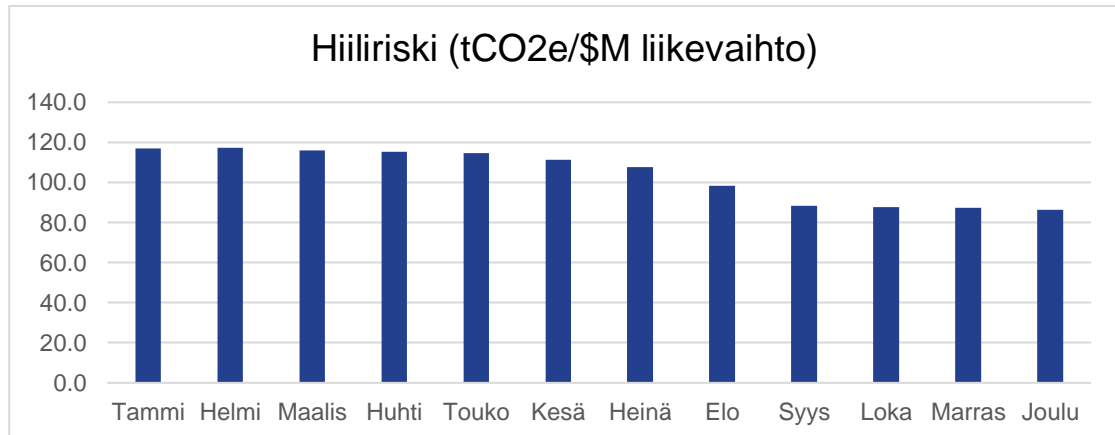
Varainhoitosalkkujen osalta luovuttiin kehittyvien markkinoiden valtiolainoista. Yhtenä tavoitteena oli parantaa salkun ESG-arvosanaa. Suurimpana haasteena ovat listaamattomat Private Equity -sijoitukset, joita Oulun yliopiston salkussa on noin 10 %. Private Equity -sijoituksista ei saada ESG-dataa vielä samassa laajuudessa kuin listatulta markkinalta.

Vuoden 2023 lopussa Oulun yliopiston sijoitussalkun ESG-arvosana oli 7,1, ja salkku kuului ylimpään kolmannekseen ("edelläkävijä"). Vaikka ESG-arvosana heikkeni hieman MSCI:n kesällä tekemän metodologiamuutoksen myötä, on jokaisen yksittäisen osa-alueen (E,S,G) kehityksen suunta ollut oikea (kuvio 5). Varsinkin hiiliriskin* kehitys alaspäin on ollut merkittävää vuoden 2023 aikana (kuvio 6). Yliopiston salkun hiiliriski 31.12.2023 oli 86,8 (Vuotta aiemmin 31.12.2022: 127,3).

* Omistusten hiili-intensiteettien painotettu keskiarvo. Mittaa hiilidioksidiekvivalenteja kasvihuonekaasupäästöjä (Scope 1+2) suhteessa yhtiön liikevaihtoon.

Kuvio 5: Oulun yliopiston sijoitusten ESG-arvosanan kehitys vuonna 2023

Kuvio 6: Oulun yliopiston hiiliriskin kehitys vuonna 2023

Vuorovaikutus ja tapahtumat

Oulun yliopistolla järjestettiin vuonna 2023 useita tapahtumia kestävyiden ja vastuullisuuden teemoihin liittyen. Oulun yliopiston Sustainability Forum -tapahtumasarja toimi kohtaamisfoorumina yliopistoyhteisön jäsenille, ja sen aiheina olivat vuonna 2023 muun muassa taide ja tiede kestävyiden muutosvoimana, tieteidenvälinen ongelmanratkaisu ja ICT-alan vastuullisuus monitieteisestä näkökulmasta. Tieteidenvälisten Brown Bag -lounasseminaarien osana järjestettiin tapahtumia ilmastonmuutoksen vaikutuksista arktisella alueella ja luonnon monimuotoisuuden huomioimisesta yritysten alihankintaketjuissa. Oulun yliopiston tiedepuutarha toimi kestävä kehityksen kohtaamispaikkana. Tiedepuutarhassa perheille järjestetyt koko perheen tiedetapahtumat ovat koonneet lähes tuhat kävijää koko perheen tiedetapahtumiin.

Huhtikuussa 2023 järjestetty UniOulu Science Day keräsi yliopistoyhteisön jäsenet tieteidenvälisen tutkimuksen edistämisen pariin keskustelemaan muun muassa ilmastonmuutoksesta, arktisista asioista, ihmislähtöisistä digitaalisista tulevaisuuksista sekä digitalisaatiosta terveyden edistäjänä. Oulun yliopistolla järjestettiin lokakuussa kansainvälinen (Un)Common Worlds III -konferenssi, jonka aiheena oli tutkimus ihmisten ja eläinten välisestä suhteesta. Marraskuussa vuosittainen Festival of Cultures antoi mahdollisuuden juhlistaa kansainvälisen yliopistoyhteisömme monimuotoisuutta ja tutustua kollegoiden ja opiskelukavereiden kulttuureihin (kuva 1).

Kuva 1: Festival of Cultures juhlisti Oulun yliopiston monimuotoista yhteisöä marraskuussa 2023

Oulun yliopisto kuuluu useisiin kansallisiin ja kansainvälisiin kestävyttä ja vastuullisuutta edistäviin verkostoihin. Vuonna 2023 liityimme Kestävyysopintojen verkoston jäseneksi. Osallistuimme Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry:n kestävyden ja vastuullisuuden työryhmän toimintaan ja kestävä kehityksen ja vastuullisuuden teesien seurantatyöhön. Olimme mukana pohjoismaisen Sustainable Development Solutions Network Northern Europe (SDSN NE) -verkoston toiminnassa. Toimimme aktiivisesti suomalaisen globaalien kestävä kehityksen koulutuksen verkosto UniPID:n ja ilmastoyliopisto Climate Universityn jäsenenä tarjoten verkostojen kautta kursseja sekä omille että muiden korkeakoulujen opiskelijoille. Osallistuimme myös pohjoismaiden suurimman ilmasto-yrittäjäverkosto Climate Leadership Coalitionin toimintaan.

Oulun yliopisto osallistui vuonna 2023 kestävyttä ja vastuullisuutta mittaaviin yliopistorankingeihin, QS Sustainability Rankingsiin ja Times Higher Education Impact Rankingsiin. THE Impact Rankingsissä kokonaistuloksemme pysyi samana kuin edellisenä vuonna, eli välillä 401–600. Olimme mukana arvioinnissa 12 kestävä kehityksen tavoitteesta; kuudessa tavoitteesta sijoitus pysyi edellisen vuoden tasolla, viidessä tavoitteesta sijoituksemme nousi ja yhdessä laski. Parhaiten menestyimme tavoitteessa 9 (Teollisuus, innovaatiot ja infrastruktuuri), jossa ylsimme sijalle 94. QS Sustainability Rankingissä paransimme tulostamme osioissa *Environmental Research, Health & Wellbeing, Impact of Education, Equality* ja *Employability and Outcomes*.

Case study:

Oulun yliopiston tutkijat ovat aktiivisesti osallistuneet tieto- ja viestintäteknologiasektorin kestäväan kehitykseen korostamalla ympäristöllisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden näkökulmia. Esimerkkejä yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta sidosryhmäyhteistyön kautta ovat tutkimukseen perustuvat lausunnot Euroopan sääntelyviranomaisten lausuntopyyntöihin matkaviestinjärjestelmien ympäristökestävyuden indikaattoreista sekä panokset kansainväliseen 6G-työhön. Tuloksena on kestävyysnäkökulmien saaminen YK:n alaisen kansainvälisen televiestintäliitto ITU:n 6G-suositukseen kehitystä ohjaavana periaatteena.

Lisätietoja: Marja Matinmikko-Blue, tutkimusjohtaja, Infotech Oulu

SDG 9 Kestävää teollisuutta, innovaatioita ja infrastruktuureja
SDG 17 Yhteistyö ja kumppanuus

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Vuoden 2023 aikana Oulun yliopisto vahvisti tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötään sisäisillä kehittämistoimilla sekä laajentamalla kansallisia ja kansainvälisiä verkostojaan työn kehittämiseksi. Uusi monimuotoisuuden DEI-asiantuntija (diversity, equity and inclusion) aloitti tehtävässään tammikuussa 2023. Uuden tehtävän taustalla on tavoite kehittää yliopiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä entistä koordinoitummin yli yksikkö- ja tiedekuntarajojen. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa kansainvälisen yhteisöme yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. DEI-asiantuntijan tehtävän valmistelun taustalla on myös Eurooppalaisen yliopistoallianssi UNIC:in piirissä tehtävä yhteistyö monimuotoisuuden osaamisen vahvistamisessa osana eurooppalaisia yliopistoja. Toimintaa on ensimmäisen vuoden aikana tehty tunnetuksi laajasti kaikissa tiedekunnissa. Uusi tehtävä sai positiivista huomiota myös mediassa.

Vuoden 2023 aikana Oulun yliopistossa järjestettiin useita tapahtumia ja koulutusta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusteemoista. Esimerkkejä järjestetyistä tilaisuuksista:

- Monimuotoisuus yliopistoyhteisössä -tapahtuma Linnanmaan kampuksella helmikuussa 2023. Tapahtumaan sisältyi luento ja paneelikeskustelu.
- Rasismin vastainen viikko maaliskuussa 2023, viikon ohjelmaan kuului esimerkiksi iranilainen uusi vuosi (noin 200 osallistujaa) ja Finding Finns Pop up -tapahtuma
- Koulutus tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusyhdyshenkilöille toukokuussa 2023 (noin 10 osallistujaa)
- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusaamukahvit 3 kpl toukokuussa 2023 (noin 30–40 osallistujaa)
- Oulu Pride -yhteistyö, kulkueeseen ja puistojuhlaan osallistuminen elokuussa 2023
- Lapset mukaan töihin -tapahtuma marraskuussa 2023 (noin 270 osallistujaa)

Oulun yliopistossa jaetaan vuosittain tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuspalkinto ansiokkaasta toiminnasta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön hyväksi. Vuoden 2023 tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuspalkinto myönnettiin yliopistonlehtori Aira Huttuselle tutkimuksesta, joka nosti sukupuolivähemmistön ääntä kuuluviin.

Vuoden 2023 aikana valmisteltiin Oulun yliopiston uutta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa (2024–2025). Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunta osallisti yliopistoyhteisöä ja yliopiston sidosryhmiä suunnitelman valmistelussa kahdessa eri vaiheessa verkkokyselyillä. Palautetta ja ideoita hyödynnettiin uuden tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toimenpiteiden valinnassa.

Vuoden 2023 aikana Oulun yliopiston aktiivisuus jatkui UNIC:in monimuotoisuusteemoihin keskittyvässä verkostossa (Superdiversity Academy) sekä Horizon 2020 -hankkeessa (Redesigning Equality and Scientific Excellence Together). Vuonna 2023 Oulun yliopisto liittyi kansalliseen korkeakoulujen DEI-verkostoon. Kansallisessa DEI-verkostossa on tavoitteena jakaa hyviä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön liittyviä käytäntöjä kotimaisten yliopistojen kesken.

Case:

Monikulttuurisessa yliopistoyhteisössämme erilaiset globaalit sota- ja konfliktitilanteet ovat näkyneet aiempaa voimakkaammin. Konfliktit ovat erittäin vaikeita ja ahdistavia erityisesti niille opiskelijoille ja henkilökunnan jäsenille, joilla on yhteyksiä kriisialueille. Vuonna 2023 Oulun yliopisto on perustanut työryhmän ja toimintamallin globaaleihin kriisitilanteisiin vastaamiseksi. Yliopisto on järjestänyt yhteisötilaisuuksia, joiden tarkoitus on tukea opiskelijoiden ja henkilöstön hyvinvointia yllättävissä kriisitilanteissa. Vertaistukeen perustuvia tilaisuuksia järjestettiin Iranin levottomuuksien, Turkin ja Syyrian maanjäristysten sekä Gazan sodan johdosta. Yhteisötilaisuudet eivät korvaa terveydenhuollon tai mielenterveyden palveluita tai neuvontaa, mutta tarjoavat nopeasti järjestyvän ensiavun yllättäviin yhteisöä koskeviin kriisitilanteisiin.

SDG 3 Terveyttä ja hyvinvointia
SDG 5 Sukupuolten tasa-arvo
SDG 16 Rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto

Oulun yliopisto

Editoanut Strategian ja tiedepolitiikan yksikkö (STY):

Anni Huovinen, Asiantuntija
Johanna Bluemink, Kehitysjohtaja

Kirjoittajat:

Janne Alahuhta, Yliopistotutkija, Maantiede
Taina Cooke, Asiantuntija, Strategian ja tiedepolitiikan yksikkö
Tekla Heinonen, Projektisuunnittelija, Kasvatustieteen ja psykologian tiedekunta
Meeri Hilli, Ympäristöasiantuntija, Kampuspalvelut
Jouko Inkeröinen, Tutkimuskoordinaattori, Kvantum-instituutti
Noora Kantola, Väitöskirjatutkija, Ekologian ja genetiikan tutkimusyksikkö
Marja Matinmikko-Blue, Tutkimusjohtaja, Infotech Oulu
Kirsi Ojutkangas, Tutkimusrahoitusasiantuntija, Tutkimuspalvelut
Tommi Pikkuhookana, Senior Controller, Talouspalvelut
Anne Salmi, Kehityspäällikkö, Strategian ja tiedepolitiikan yksikkö
Jenna Sipilä, Hankintasuunnittelija, Hankinnat
Maria Väisänen, Yliopistotutkija, Ekologian ja genetiikan tutkimusyksikkö
Jeffrey Welker, Professori, Ekologian ja genetiikan tutkimusyksikkö

Grafiikat:

Heidi Tauriainen, Graafinen suunnittelija, VMY

